

Kunnskapsdepartementet - KD

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 20/00072-9

Arkivkode: A40

Saksbehandler: Siri Halsan

Deres referanse:

Dato: 06.05.2020

Høringssvar NOU 2019:25 Med rett til å mestre (Liedutvalget)

Hovedpunktene i vårt høringssvar er:

1. KS støtter behovet for en reform av videregående opplæring med mål om at flere får den kompetansen de selv, arbeidslivet og samfunnet trenger.
2. En reform av videregående opplæring må bygge på arbeidet med å styrke det fylkeskommunale ansvaret for regional kompetansepolitikk.
3. En utvidet rett til å fullføre videregående opplæring må fullfinansieres fra statens side, og en reform forutsetter tilstrekkelig tilgang til faglærere og andre ressurser.
4. Ved en gradvis gjennomføring av en reform i den retningen som utvalget foreslår, bør en rett til å fullføre videregående opplæring for unge prioriteres før nye rettigheter for voksne.
5. Fylkeskommunene må gis rett til å ramme inn voksnes rett til rekvalifisering til yrkeskompetanse som det er behov for i arbeidsmarkedet, jfr. fylkeskommunenes kompetansepolitiske rolle.
6. Kostnadsnøkkelen for videregående opplæring bør utredes med sikte på å finne et kriterium som fanger opp variasjoner i fylkeskommunenes kostnader til videregående opplæring for voksne.
7. Det må utredes hvordan det kan sikres en bedre og mer forutsigbar finansiering av opplæringstiltak på videregående nivå for voksne på arbeidsmarkedstiltak, gjennom en overføring av midler fra NAVs tiltaksramme til fylkeskommunene.

Innledning

I dette høringssvaret gis en mer konkret vurdering av forslagene, ordnet etter kapittel i NOU 2019:25.

KS vil først gi støtte til hovedintensjonen i NOU-en om en videregående opplæring hvor den enkelte utvikler selvstendighet og faglig identitet, trener på å samarbeide med andre, får økt forståelse av seg selv og andre, og der den enkelte utfordres til kritisk tenkning, kreativitet og problemløsning.

Et mål om at alle skal kunne gjennomføre videregående opplæring med en sluttkompetanse som åpner dørene for videre utdanning og arbeidsliv ligger til grunn for våre vurderinger.

I det videre refererer vi til NOU 2019:15 Med rett til å mestre som «Liedutvalget».

Kapittel 2 Føringer for det videre arbeidet

Kapitlet beskriver hvilke utviklingstrekk og forventninger utvalget mener skal prege utformingen av framtidens videregående opplæring.

Utvalget foreslår følgende:

1. Dagens rett utvides til en rett til fullføring med studie- eller yrkeskompetanse
2. Videregående opplæring skal gjennomgående være basert på kvalifikasjoner, det vil si at den enkelte skal få et tilbud som vedkommende er kvalifisert for. «Kvalifisert for» betyr at den enkelte har et tilstrekkelig grunnlag for å mestre den opplæringen som vedkommende får.
3. Utformingen av tilbudet må være tilpasset at elevene/lærlingene har ulike forutsetninger. Noen trenger lenger tid, noen trenger kortere tid for å nå det nødvendige kvalifikasjonsnivået.
4. Voksnes rett til videregående opplæring utvides til å inkludere voksne som trenger rekvalifisering for å kunne delta i arbeidslivet

KS vurdering:

Vi anser disse fire forslagene som Liedutvalgets hovedforslag og støtter disse.

Både Liedutvalget, Sysselsettingsutvalget¹, Livsoppholdsutvalget² og en rekke andre utredninger dokumenter et høyt og økende utenforskap blant de som ikke har gjennomført videregående opplæring. Arbeidslivet, herunder kommunesektoren, etterspør i økende grad formell kompetanse. Det er bred tilslutning til målet om å øke gjennomføringen i videregående opplæring, og dette er også eksplisitt nedfelt i det politiske grunnlagsdokumentet for KS, «Mange bekker små».

Tiltak som gir flere unge og voksne den kompetansen de selv og samfunnet trenger vil bidra til å realisere flere av bærekraftsmålene, som også KS har fastsatt som sine overordnede mål. Dette gjelder blant annet målene om god utdanning for alle, målene om å utjevne sosial ulikhet, sikre anstendig arbeid og økonomisk vekst.

For kommunesektoren vil særlig kvalifisering av flere yrkesfagarbeidere innenfor helse- og oppvekstfag være avgjørende for å rekruttere tilstrekkelig og kvalifisert personell til å løse fremtidens omsorgsoppgaver. Bedre tilgang på kompetent arbeidskraft er viktig for utvikling av arbeidsliv og sterke regioner i hele landet. Investeringer i utdanning reduserer utenforskap, viser KS sitt utenforregnskap.

Vi anbefaler at ved en gradvis innføring av en reform bør retten til å fullføre videregående opplæring for ungdom prioriteres før nye rettigheter for voksne innføres. Det bør vurderes om det, i forkant av innføring for alle, bør utformes forsøk med nye rettigheter for voksne etter søknad fra fylkeskommunene.

Vi er enig i at alle som har rett (fullført grunnskole) skal kunne søke- og få tilbud om inntak til videregående opplæring. I NOU 2019:23 (Opplæringslovutvalget) foreslås det rett til ett års forsterket grunnopplæring i videregående skole for ungdom som ikke har vitnemål fra grunnskolen. Liedutvalget foreslår at ungdom som har svake faglige forutsetninger skal få innføringsfag som kan kombineres med oppstart i videregående opplæring. Hovedforskjellen er at Liedutvalgets forslag innebærer et mer tilpasset og fleksibelt løp, som også gir mulighet for raskere progresjon. KS støtter Liedutvalgets forslag.

---

¹ NOU 2019:7 Arbeid og inntektssikring

² NOU 2018:13 Voksne i arbeid og utdanning, finansiering av livsopphold

Etter en reform vil videregående opplæring fremstå mye mer fleksibel og med helt en annen organisering enn i dag. Når det gis en rett til fullføring kan det også stilles krav om kvalifikasjoner. KS mener Liedutvalgets forslag gir et godt utgangspunkt for en videregående opplæring som skal kvalifisere alle til å bli kompetente og deltakende samfunnsborgere, til videre utdanning og til aktiv yrkesdeltakelse.

Vi støtter en rett til rekvalifisering for voksne, men mener at retten til rekvalifisering bare bør omfatte tilbud som fylkeskommunen mener vil dekke arbeidskraftsbehov i regionen. Dette vil styrke den enkeltes mulighet for arbeid, og samtidig styrke fylkeskommunenes mulighet for å drive god samfunnsutvikling. Hovedforslagene vil kreve betydelig økt ressurser for fylkeskommunene. Samtidig vil det være en samfunnsøkonomisk gevinst ved at flere kan gjennomføre videregående opplæring og komme i arbeid, og at færre havner i utenforskap. Vi understreker at det er en forutsetning at reformen fullfinansieres, og det vises til vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser helt til slutt i høringssvaret.

Kapittel 3 Sluttkompetanse, om å være kvalifisert og drøfting av endringer i tilbud og regelverk

Utvalget har lagt til grunn for sitt arbeid at flere skal gjennomføre videregående opplæring. Samtidig skal sluttkompetansen den enkelte oppnår, holde høyest mulig kvalitet. Kapitlet beskriver hvilke strukturelle endringer som kreves, kvaliteten på sluttkompetansen og hva det betyr å være kvalifisert. Kapitlet tar opp hvilke endringer som bør gjøres med retten til videregående opplæring, og gjennomgår begrepet grunnkompetanse og utfordringene med denne formen for sluttkompetanse.

KS vurdering:

Vi er enig i at videregående opplæring fortsatt skal være frivillig og ikke obligatorisk som grunnskolen. Men sett i lys av hvordan arbeidsmarkedet utvikler seg, både lokalt og globalt, er det viktig å legge til rette for at så mange som mulig både søker og fullfører videregående opplæring. Vi er også enig i at all ungdom med fullført grunnskole skal, etter søknad, skal ha rett til videregående opplæring.

Flere offentlige utvalg, blant annet kompetansebehovsutvalget³, har pekt på at utenforskap og svak kompetanse er gjensidig forsterkende. Utvalget skriver videre at personer uten arbeidserfaring og uten fullført videregående opplæring i mange tilfeller har store problemer med å komme i arbeid. En endring av retten til videregående opplæring til fullført med studiekompetanse eller yrkeskompetanse vil være grunnleggende viktig for økt sysselsetting og verdiskaping framover.

Vi mener en tydeliggjøring av de to hovedretningene er viktig for å møte fremtidens kompetansebehov. En slik tydeliggjøring vil medføre at fagene i større grad tilpasses de ulike programområdene. Forslagene må vurderes ut fra ny tenkning og en ny videregående opplæring og ikke vurderes som enkeltforslag inn i dagens videregående opplæring.

Vi mener at grunnkompetanse, som er en av tre sluttkompetanser etter opplæringsloven, fortjener en grundig gjennomgang. Utvalgets forslag om å gjeninnføre delkompetanse for de som har mål om full sluttkompetanse, men som styrker eller slutter underveis, er et godt grep for å tydeliggjøre grunnkompetanse som et *planlagt løp* for de som ikke har mål om å oppnå fag-/svennebrev eller vitnemål. Lærekandidatordningen er et slik planlagt grunnkompetanseløp. En utvidelse av retten til rekvalifisering må omfatte elever som har fullført et planlagt grunnkompetanseløp og som søker et løp mot full kompetanse på videregående nivå. Det er viktig at kompetansebeviset etter et fullført planlagt grunnkompetanseløp viser den kompetansen kandidaten har oppnådd.

---

³ <https://kompetansebehovsutvalget.no/>

Vi er enig i at praksisbrevordningen bør endres til et planlagt delkompetanseløp med mål om full sluttkompetanse, for elever som trenger kortere tidshorisonter. Delkompetansen som kandidatene oppnår, må være etterspurt i arbeidslivet og det er bransjene i samarbeid med stat og fylkeskommune må avgjøre behovet for en delkompetanse innenfor de respektive yrkesfagene. Målet må, som med all delkompetanse, være at elevene på lengre sikt skal oppnå et fag-/svennebrev. KS er enig i at kravet om at søkeren må ha skaffet seg en lærebedrift når de søker praksisbrev bør fjernes. Dette kravet har gjort at ordningen er mye mindre brukt enn den har potensiale til.

Vi støtter obligatoriske innføringsfag (norsk, engelsk og matematikk) for elever som trenger dette. Vi viser i den forbindelse til regjeringens forslag til ny integreringslov, og KS' hørings svar til forslaget. Dette lovforslaget legger opp til at langt flere nyankomne innvandrere skal få formell utdanning gjennom videregående opplæring som sitt primære integreringstiltak, og det foreslås blant annet at fylkeskommunen skal overta kommunens ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for innvandrere som omfattes av lovens ordninger og som samtidig går i videregående. Det er viktig at språkopplæringen til denne gruppen blir en integrert del av innføringsfaget, sammen med de øvrige innføringsfagene som vil ha en noe bredere målgruppe enn dem som omfattes av integreringsloven.

For å nå målet om at flere fullfører videregående opplæring må det legges til rette for at elever som strever kan bruke den tiden de trenger for å fullføre og bestå. De fleste vil fortsatt fullføre og bestå på normert tid (3 års opplæring), endringen består i at det skal være mulig å fullføre og bestå selv om man trenger litt mer tid, trenger innføringsfag eller stryker i et fag. Vi vil samtidig peke på at dette vil innebære en betydelig omlegging av opplæringstilbudet, med mer fleksible og individuelt tilrettelagte løp. Dette vil være krevende for fylkeskommunene og vil forutsette tilstrekkelige ressurser, tilgang på faglærere og tilstrekkelig tid til implementering.

Kapittel 4 Fagene og organiseringen av opplæringen

Forslagene i kapitlet er gitt med bakgrunn i at det er sluttkompetansen som skal være utgangspunktet for de to hovedløpene (studieforberedende og yrkesfaglig). Som en konsekvens av at sluttkompetansen skal være utgangspunkt for de to hovedløpene, opplæringen skal *enten* kvalifisere til studiekompetanse *eller* til yrkeskompetanse, foreslås endringer i innretning på fagene og organisering av opplæringen. Kapitlet gjennomgår dagens vurderings- og dokumentasjonsordninger, og foreslår endringer i disse.

KS vurdering:

Det foreslås at det begrepsmessig skilles tydelig mellom grunnskolen og videregående opplæring, blant annet med begrunnelse i forslaget om at læreplanene i fellesfag rettes mer mot programområdene enn dagens fellesfag gjør. Vi er enig i at det bør skilles tydeligere mellom grunnskole og videregående opplæring. For å skape en tydeligere identitet for fellesfagene bør læreplanene i videregående opplæring ha beskrivelser av grunnleggende ferdigheter, verdier, relevante kjerneelementer og tverrfaglige temaer som retter seg framover mot programområdene og sluttkompetansen, ikke bakover mot grunnskolen. Et viktig moment er også at grunnskolen i Norge er obligatorisk mens videregående opplæring er frivillig. Prinsippet om lokalt ansvar for både grunnskoleopplæring og videregående opplæring må ligge som en forutsetning.

Vi støtter at det gjøres en gjennomgang av fellesfag og programfag for å tilpasse dem bedre til både de to hovedløpene/sluttkompetansene og til de forskjellige programområdene. Det er viktig at elevene får økt mulighet til fordybning.

Utvalget foreslår en oppdeling i terminer. Målet med en inndeling av skoleåret i kortere terminer er at dette vil føre til mer dybdelæring. Mange fylkeskommuner praktiserer dette allerede, men opplever at dagens eksamensordning er lite hensiktsmessig og til hinder for en mer hensiktsmessig oppdeling av

skoleåret. En forutsetning for oppdeling i terminer må derfor være at fagene kan avsluttes etter endt opplæring. I fremtidens videregående opplæring må sluttvurdering skje til flere tider i året avhengig av når opplæringen i et fag er ferdig. Vi vil understreke at en inndeling i terminer ikke må medføre større vurderingspress for elever og lærere. Organisering av opplæringen må så langt som mulig være et lokalt ansvar med rom for tilpasning til ulike behov. Hvorvidt en inndeling i terminer er hensiktsmessig, bør kunne vurderes lokalt.

NOU-en ble lagt fram før Koronakrisen og utvalgets forslag om en nærmere utredning av nettbasert opplæring er mer aktuell nå enn noen gang. En slik utredning bør ta utgangspunkt de evalueringene av fjernundervisning vi vil få i etterkant av krisen.

Vurdering er et krevende område i videregående opplæring. Utvalget foreslår at kravet til halvårsvurdering med karakter revurderes, samt en gjennomgang av dagens praksis for underveisvurdering med og uten karakter og dagens fortolkning av dette. Vi er enig i at det bør tilstrebes å finne en god balanse mellom redusert karakterpress og karakterbruk som verktøy for læring og utvikling.

Utvalget foreslår endringer i eksamensordningen gjennom at trekkordningen avvikles og at det bestemmes et gitt antall eksamener. Det skal være kjent for elevene når de begynner med opplæringen i faget, om faget er eksamensfag, og hvilken eksamensform som gjelder. Forslaget bygger på en god analyse av utfordringene med dagens eksamenssystem og vi støtter forslaget.

I eksamensgruppens sluttrapport⁴ anbefales at forholdet mellom standpunkt- og eksamenskarakteren bør endres slik at bestått standpunkt er bestått i faget. Videre foreslår gruppen å avvikle trekkordningen og erstatte denne med en ordning der fordelingen av eksamener er mer rettferdig og forutsigbar. Det foreslås å kartlegge hvilke faglige og administrative konsekvenser det vil få hvis elevene selv velger eksamensfag.

Forslaget om vektning mellom fag på vitnemålet er interessant. Dette bør utredes nærmere, og i samarbeid med høyere utdanning.

Vi har i kapittel 3 gitt sin støtte til en deling mellom delkompetanse og planlagt grunnkompetanse. Forslagene om delkompetansebevis og kompetansebevis kommer som en konsekvens av dette. Det er viktig at kompetansebeviset synliggjør oppnådd kompetanse.

Kapittel 5 Det studieforberedende utdanningsløpet

Kapitlet går gjennom kravene til å være studieforberedt og foreslår endringer i både struktur og innhold for at kvaliteten på studiekompetansen skal bli best mulig.

KS vurdering:

Vi viser til utvalgets forslag om at det opprettes et nasjonalt fagråd for studieretninger og høyere utdanning (forslag 100), og at det opprettes nasjonale råd for hver studieretning (forslag 101). Fylkeskommunene som skoleeier har en naturlig plass i disse rådene, på samme måte som for yrkesfag. Den endelige utformingen av fremtidens studieforberedende programområder bør gjøres i samarbeid med de nye rådene.

Vi registrerer at det at det kommer stadig flere krav til opptak til høyere utdanning. Dette kan være et tegn på at den generelle studiekompetansen ikke ansees å være tilstrekkelig for å kunne gjennomføre

---

⁴ <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/eksamen/vurderinger-og-anbefalinger-fremtidens-eksamen/>

studier. Dette gjør det nødvendig med en gjennomgang av de studieforbereende utdanningsprogrammene, men vi vil også peke på høyere utdannings ansvar for å tilrettelegge opplæringen for studentene.

Utvalgets foreslår å vurdere om videregående opplæring bør tilby to ulike veier til helsefaglige utdanninger. Opprettelse av et tilbud i det studieforbereende løpet som forbereder for høyere helsefaglig utdanning kan gi et godt grunnlag for å utdanne kvalifisert helsepersonell.

Utvalget har i sitt kunnskapsgrunnlag vist at det er helse og oppvekstfag som rekrutterer flest til Vg3 påbygging til generell studiekompetanse. Dette viser at ungdom ønsker en mer praktisk vei fram mot videre helsefaglige studier. Samtidig vil vi påpeke at kommunesektoren har betydelige utfordringer med å rekruttere et tilstrekkelig antall helsefagarbeidere i årene fremover. I SSBs nyeste framskrivninger for helsepersonell (HELSEMOD), beregnes mangelen på årsverk i 2035 til 18 000 for helsefagarbeidere. Dersom kommunene skal ha evne til å gi gode omsorgstjenester i fremtiden, er det avgjørende at det ikke gjennomføres reformer som svekker rekrutteringen til denne yrkesgruppen. Det er derfor behov for mer kunnskap om effekten av en eventuell slik omlegging som grunnlag for en slik vurdering, eksempelvis gjennom flere forsøk og grundige evalueringer.

Det må fortsatt må være mulig å foreta omvalg. Ved omvalg må strukturen legges til rette for at elevene bruker den tiden det tar å oppnå ønsket kompetanse.

Framskrivninger fra SSB viser at behovet for antall årsverk i helse- og omsorgstjenestene vil øke med 33 prosent på nasjonalt nivå, fra drøye 310 000 i 2017 til om lag 411 000 i 2035. Veksten vil være størst i de kommunale omsorgstjenestene, som venter en økning på 46 prosent. I alle helseregionene øker etterspørselen etter årsverk i kommunale omsorgstjenester med mer enn 40 prosent. Søkertallene til læreplan i helsearbeiderfaget har økt gradvis siden innføringen av faget og det er nå det største yrkesfaglige utdanningsprogrammet med 4.700 søkere i 2020. Dette er en gledelig utvikling. Mange voksne kvalifiserer seg til fagbrev gjennom praksiskandidatordningen. For kommunesektoren er det viktig at tilgangen på helsefagarbeidere øker ytterligere for å dekke fremtidig kompetansebehov. Det bør vurderes nye tiltak for å rekruttere både ungdom og voksne til helsefagene. Vi støtter forslaget om at det fortsatt skal være mulig å ta Vg4 påbygging etter oppnådd yrkeskompetanse.

Vi støtter også at en gjennomgang av de studieforbereende utdanningsprogrammene bør sikte mot en struktur som i større grad speiler de sentrale studieprogrammene i høyere utdanning.

Argumentasjonen for å gjøre endringer i innholdet i fellesfagene, opprettelse av nye programfag, endringer i timetall fjerning av fag og en gjennomgang med tanke på plass, omfang og ny fagstruktur passer godt sammen med målet om å gjøre de studieforbereende utdanningsprogrammene mer relevante for videre studier. Alle endringer må gjøres ut fra målet om en sterkere relevans for sluttkompetansen og en rendyrking av hovedløpene. Vi vil spesielt nevne at elever på enkelte yrkesfag utdanningsprogram bør kunne velge fremmedspråk.

Det bør legges til rette for at deler av fagene på de studieforbereende utdanningsprogrammene bør kunne bestå av praksis i et kompetansemiljø knyttet til lokale bedrifter, en høyskole eller et universitet. Arbeidslivsrelevans er viktig også for de studieforbereende utdanningsprogrammene.

Kapittel 6 De yrkesfaglige utdanningsløpene

Kapitlet beskriver utvalgets vurdering av behovet for endringer i yrkesfagene med mål om at flere skal gjennomføre opplæringen med en yrkeskompetanse med høy kvalitet. I dette kapitlet har utvalget sett på hvilke implikasjoner utvalgets forslag i kapittel 2, 3 og 4 har for yrkesfagene.

KS vurdering:

Vi støtter at ulike opplæringsmodeller fastsettes nasjonalt i den yrkesfaglige tilbudsstrukturen for det enkelte lærefag, og at fylkeskommunene får et større rom for å vurdere hensiktsmessig opplæringsmodell regionalt med utgangspunkt i en nasjonal norm. Dermed skal ikke fylkeskommunene trenge å søke forsøk om de vil organisere opplæringen på en annen måte enn det som er fastlagt nasjonalt. Dette vil styrke fylkenes kompetansepoltiske rolle, gjennom muligheten for lokal tilpasning av opplæringsløp.

Selv om de fleste fagene vil foretrekke 2+2 modellen kan det være aktuelt med andre modeller ut fra fagets egenart. Det vises også til at erfaring med vekslingsmodellen viser at denne kan være en velegnet modell, blant annet for minoritetsspråklige elever og voksne. En åpning for at opplæringsmodell kan defineres regionalt i samarbeid med partene i arbeidslivet i henhold til nasjonal standard kan derfor være hensiktsmessig.

Argumentasjonen for å gjøre endringer i innholdet i fellesfagene, programretting av fellesfagene, yrkesretting, gjennomgang av programfagene, en mer spissing av programfagene og endringer i timetall passer godt sammen med målet om å utdanne høyt kompetente fagarbeidere. Yrkesfagene kan ha behov for forskjellige fellesfag, for eksempel kan noen av yrkesfagene ha behov for fremmedspråk i tillegg til engelsk. Vi vil spesielt nevne at elever på enkelte yrkesfaglige programområder bør kunne velge fremmedspråk. Alle endringer må gjøres ut fra målet om en sterkere relevans for sluttkompetansen og en styrking av fagarbeideren.

Det er jobbet aktivt med yrkesretting av fellesfagene de siste årene. Vi er enig i at det bør startes et arbeid for å se på yrkesretting av brede programfag. Yrkesfaglig fordypning (YFF) tilrettelegger for tidlig praksis i arbeidslivet i løpet av de to første årene og er en god arena for kobling mellom skole og arbeidsliv. Vi er også enig i at muligheten for å ta timer fra YFF til fag på de studieforbereende utdanningsprogrammene eller fra påbygging fjernes.

Modulisering av programfag er under utprøving i videregående opplæring for voksne. Dette bør vurderes også for ungdomsopplæringen. Ikke minst den krisen vi er inne i nå i 2020 viser behovet for å kunne tilby kortere moduler og kompetansepåfyll for både ungdom og voksne. Modulisering kan også være et godt grep for elever som trenger noe mer tid til å nå ønsket kompetanse, det kan også være enkelte lærefag (i bedrift) som er aktuelle for modulisering.

Vi har tidligere i høringen støttet en endring av praksisbrev til en delkompetanseordning. For å møte arbeidslivets behov for kompetanse under fagbrevnivå er det viktig med forskning på lærekandidatordningen. Selv om praksisbrevordningen er lite brukt bør det også innhentes mer kunnskap om denne ordningen, særlig med tanke på forslaget om å gjøre dette om til en delkompetanseordning.

Vi er enig i at yrkesopplæringsnemndene bør sikres en sentral rolle i dimensjoneringsprosessen i fylkeskommunene. Flere fylkeskommuner har etablert Kompetanseforum, en møteplass hvor relevante aktører i fylkesadministrasjonen, utdanningssystemet og forskjellige aktører i arbeidslivet møtes. Foruten diskusjoner om utviklingstrekk, utfordringer og muligheter knyttet til fremtidig utvikling og langsiktige kompetansebehov, er det er naturlig at Kompetanseforum kan bidra til diskusjoner om dimensjonering.

Fylkeskommunene har de senere årene tatt et større oppfølgingsansvar for lærlinger i form av for eksempel bedriftsrådgivere. Forslagene om at fylkeskommunene får et større ansvar for oppfølging av lærlingene både over i læretid og også mens de er i lære viser at en videreføring og videreutvikling av slike tiltak er etterspurt. Samtidig er det en avgjørende forutsetning at det stilles tilstrekkelige ressurser til rådighet for å kunne styrke oppfølgingen.

Vi er enig i at tilbudet om Vg3 i skole bør utvikles og utvides til mer enn ett år slik det er nå. En slik endring vil forutsette tilstrekkelige ressurser.

Vi støtter forslaget om at det nedsettes et forprosjekt som kartlegger, stimulerer og tilrettelegger for samarbeid om regionale kompetansesentre, slik også Utdanningsdirektoratet har anbefalt. Arbeidet bør sees i lys av EUs arbeid med Centres of Vocational Excellence.

Regionale kompetansesentre kan møte utfordringen med at det ikke er realistisk at alle fag kan tilbys over hele landet. Regionale kompetansesentre bør ha et særskilt ansvar for opplæring i små fag, utstyrstunge fag og kompetanseutvikling for lærere og instruktører. Sentrene må plasseres der det er hensiktsmessig og i nært samarbeid med partene i arbeidslivet både sentralt og lokalt.

Kapittel 7 Omvalg og muligheter for videre utdanning

Kapitlet går gjennom hvilke konsekvenser forslagene har for elevenes muligheter når det gjelder å krysse mellom de to hovedløpene, og hvilke muligheter som finnes for videre yrkesfaglig karriere etter videregående opplæring.

KS vurdering:

I fremtidens videregående der det skal være økte krav til programretting av fellesfagene og muligheter for mer fordypning av programfagene, vil det stilles høyere krav til generell studiekompetanse for alle elever. Som en konsekvens må både tid og innhold endres for tilbudet om påbygging til generell studiekompetanse.

Vi støtter utvalgets forslag om å fjerne retten til påbygging etter Vg2 (se også kommentar i kapittel 5). Det må fortsatt være mulig å foreta omvalg. Ved omvalg må strukturen legge til rette for at elevene kan bruke den tiden det tar å oppnå ønsket kompetanse.

Vi støtter forslaget om at det fortsatt skal være mulig å ta påbygging etter oppnådd yrkeskompetanse (Vg4), og er enig i at tilbudet bør utvides til 1 ½ eller 2 år. Vi vil imidlertid minne om at i fremtidens videregående opplæring må også dette tilbudet må tilpasses de elevene som søker tilbudet. Det er programområdet og den fordypningen elevene har fra før som vil være førende for hvor lang opplæringstiden for påbygging til generell studiekompetanse vil være.

Det å fjerne dagens ordning med kryssløp fra Vg1 studieforbereende til Vg2 yrkesfag er en naturlig konsekvens av at det i fremtidens videregående opplæring skal være enklere å gjøre omvalg gjennom hele opplæringsløpet med forutsetning om at elevene er kvalifisert til neste nivå ved å bruke den tiden som er nødvendig.

Vi støtter forslaget om opprettelse av yrkesfaglig påbygging for elever som har fullført studieforbereende utdanningsprogram. Vi minner om at «nødvendig tid» går igjen i all opplæring i denne reformen. Her vil elever gå i ulik takt med de kostnadene dette innebærer for fylkeskommunene, og det forutsettes fullfinansiering av kostnadene. Denne omleggingen og utvidelsen av tilbudet om påbygging må kostnadsberegnes. Både utvidelse av tid og etablering av et helt nytt tilbud vil bety økte utgifter for fylkeskommunene. Det å fjerne tilbudet om påbygging etter Vg2 vil ikke utgjøre noen besparelse, disse elevene skal fortsatt ha et tilbud, enten i form av det treårige studieforbereende løpet på helsefag eller læreplass/Vg3 fagopplæring i skole.

Vi vil også støtte utvalgets ambisjon om livslang læring innenfor yrkesfagene. Veien videre i karrieren skal ikke bare føre til studiekompetanse, men i større grad føre til høyere yrkesfaglig utdanning, slik at vi får dyktige fagarbeidere som står i yrket sitt, og som kan få tilbud om faglig påfyll, spesialisering og lederutdanning.

Kapittel 8 Voksne i videregående opplæring

Kapitlet handler om voksnes behov for opplæring på videregående nivå og hva som kan gjøres for at flere voksne skal ta videregående opplæring. Kapitlet ser også på om politikkområdet i større grad kan samordnes.

KS vurdering:

Utvalgt foreslår utvidelser i voksnes rett til videregående opplæring. Det er allerede varslet og gjennomført flere andre reformer som innebærer at voksne i større grad skal ta formell utdanning og kvalifisering, primært yrkesfaglig videregående opplæring. Dette gjelder eksempelvis omleggingen av NAVs tiltaksforskrift, der formell utdanning i form av videregående opplæring skal være førstevalg. Flere tiltak under kompetansereformen *Lære hele livet*,⁵ og i strategi for integreringspolitikken⁶ innebærer også at flere voksne skal ta videregående opplæring for å kvalifisere seg for arbeidslivet.

Med en økende arbeidsledighet som følge av Covid 19-utbruddet må det forventes at flere vil ha behov for slike tiltak. Også dette innebærer økt press på videregående opplæring i fylkeskommunene.

På integreringsområdet har fylkeskommunene fra 2020 fått overført de regionale statlige integreringsoppgavene som tidligere lå i IMDis regionkontorer, i tillegg til at regjeringens forslag til ny lov om integrering på flere områder lovfester fylkeskommunenes oppgaver og plikter i integreringsarbeidet. Den nye loven legger opp til betydelig økt bruk av formell utdanning og opplæring for nyankomne innvandrere som virkemiddel for god og varig integrering. Vi støtter dette, men mener samtidig at målgruppens reelle behov for tilpasset og varig opplæring er noe undervurdert i forslaget. Sammen med andre tiltak er det grunn til å tro at disse endringene vil medføre at fylkeskommunene vil få ansvar for et betydelig større antall minoritetsspråklige elever med svakere forutsetninger for å fullføre opplæringen. Dette er forhold som også må tas i betraktning når det skal gjennomføres en større reform av videregående opplæring på grunnlag av Liedutvalgets utredning.

Utvalgets forslag gir en god beskrivelse av behovet for og gevinstene av bedre mulighet for videregående opplæring for voksne. Samtidig vil forslagene innebære betydelig økt press på videregående opplæring for voksne, som dagens finansieringsystem ikke tar høyde for. Dette vil derfor forutsette bedre finansieringsordninger, se nærmere omtale under avsnittet om økonomiske og administrative konsekvenser.

Retten til å få opplæring i et av tre valgte utdanningsprogram begrenser fylkeskommunenes mulighet for å dimensjonere opplæringstilbudet i tråd med regionale arbeidsmarkedsbehov. Dette er en viktig oppgave for fylkeskommunenes arbeid med samfunnsutvikling, som for øvrig er en rolle som er forsterket i regionreformen. En utvidelse av retten til å velge utdanningsprogram også for voksne som søker rekvalifisering, vil gjøre denne oppgaven mer krevende. Vi foreslår derfor at for voksne som har videregående opplæring fra før, bør retten til rekvalifisering bare omfatte de tilbudene som fylkeskommunen mener vil dekke arbeidskraftsbehov i regionen. Dette vil styrke den enkeltes mulighet for arbeid, og samtidig styrke fylkeskommunenes mulighet for å drive god samfunnsutvikling.

I dag er det ikke gjort noen forskjell i lærlingtilskuddet knyttet til om det er førstegangsutdanning eller ikke. Det er to satser; en for de med ungdomsrett og en for voksne. Vi er enig i at det bør vurderes for eksempel en halvering av dagens tilskudd for lærlinger over 21 år som får tilbud om rekvalifisering. Det er gjort endringer i reglene om studiestøtte fra Lånekassen fra og med skoleåret 2020-2021. Det gis støtte ut fra hvor mange fag/studiepoeng eleven planlegger å ta, samtidig som voksne som er over 30 år

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>

⁶ <https://www.regjeringen.no/contentassets/710bc325b9fb4b85b29d0c01b6b6d8f1/regjeringens-integreringsstrategi-20192022.pdf>

som tar videregående opplæring kan i tillegg få tilleggs lån. Forsøkene med modulbasert videregående opplæring for voksne skal gjennomføres i perioden høsten 2017 til høsten 2022.

Modulbasert opplæring, sammen med mer tilpasset finansiering, er en nøkkel for å tilpasse opplæringen best mulig for voksne og støtter en omlegging til moduler. Også Covid-19 situasjonen vi har vært gjennom denne våren viser et økende behov for modulstrukturert videregående opplæring der deltakerne kan få tilbud om kompetanseheving gjennom kortere moduler.

Realkompetansevurdering brukes av fylkeskommunene i flere sammenhenger. Dette er særlig viktig for innvandrere slik at de skal få uttelling for tidligere utdanning og arbeidserfaring.

Realkompetansevurdering er en krevende oppgave, alle vurderinger må gjøres individuelt og manglende dokumentasjon av kompetanse er et vanlig problem. Et nasjonalt utviklet verktøy kan bidra til å forenkle oppgaven selv om selve vurderingen må tilpasses hver enkelt.

Vi er enig i at statistikk for voksne må bli bedre og ønsker velkommen utvikling av styringsinformasjon på regionalt og nasjonalt nivå knyttet til voksenopplæringen.

Utvalget foreslår å samle oppgaver og ansvar for grunnskole og videregående opplæring for voksne til fylkeskommunene. Vi ser at det er gode argumenter for en slik oppgaveoverføring til fylkeskommunene, særlig med tanke på fylkeskommunenes kompetansepoltiske rolle. Vi vil understreke at kommunene har god kompetanse på grunnskoleopplæring for voksne. En oppgaveoverføring vil kreve et tett samarbeid for å gi disse elevene et så godt tilbud som mulig.

En betydelig andel av NAVs tiltaksmidler bør overføres til fylkeskommunene for å kunne gi et så treffsikkert kompetansehevende tilbud som mulig, og ikke minst for å gi fylkeskommunene en forutsigbar og reell kostnadsdekning for en utvidelse av tilbudet om videregående opplæring for voksne.

Kapittel 9 Styring, roller og ansvar i videregående opplæring

Kapitlet diskuterer hvilke konsekvenser utvalget mener forslaget får for fylkeskommunenes ansvar og rolle for videregående opplæring, for samarbeidet med sentrale aktører og for hvordan staten skal styre videregående opplæring.

KS vurdering:

Fylkeskommunene har gjennom regionreformen fått en utvidet kompetansepoltisk rolle. Det er naturlig at videre arbeid med en reform av videregående opplæring tar utgangspunkt i ønsket om å forsterke denne rollen.

Kompetansekrav til ansatte i videregående opplæring må sees i sammenheng med de store endringene denne reformen vil innebære. Vi mener likevel at nasjonale kompetansekrav innebærer en uheldig statlig styring, og at skoleeier må ha ansvar for å sikre tilstrekkelig kvalifisert personell. Det er mer hensiktsmessig med en betydelig økning i satsingen på desentralisert ordning for kompetanseutvikling for både studieforberedende og yrkesfag. Fylkeskommunene jobber aktivt i samarbeidsfora og med utvikling av ordningene. Det blir viktig å videreføre fylkeskommunenes samordningsrolle i ordningene når vi skal gjennomføre en stor reform.

Særlig psykiske helseutfordringer er en sentral årsak til frafall. Også psykisk helsetjeneste, oppfølgingstjenesten, Nav og andre tjenester er viktige for å bidra til økt gjennomføring.

Det er sannsynlig at denne reformen øker antallet elever med utfordringer i videregående opplæring. I tillegg antar vi at det blir flere elever med kunnskapshull og læringsutfordringer av ulik art. Mange av disse elevene vil ha både kunnskapshull, læringsutfordringer og psykiske problemer.

Fylkeskommunene har i løpet av de siste årene utviklet høy kompetanse på hvordan man kan møte elever med ulike utfordringer, men det er fortsatt utfordringer med å tilstrekkelig tilrettelegging og tilpasning. Et større volum elever vil øke utfordringen. Basert på den kunnskapen vi har fra skoler som er gode på å ivareta en differensiert elevgruppe, er det imidlertid grunn til å anta at mange elever trenger mer ro og trygghet og færre fag over lengre tid. I tillegg må man jobbe for å redusere konsekvensene av psykiske lidelser utover pedagogisk tilrettelegging. Da gjelder to hovedstrategier. Den ene er universelle innsatser, og den andre er individuelle tiltak. Universelle innsatser bør iverksettes tidlig og for alle, og kan ofte være mer hensiktsmessig enn individuelle tiltak senere. Det er behov for mer kunnskap om effektive tiltak, slik at fylkeskommunene settes i stand til å gi et opplæringstilbud med tilstrekkelig tilrettelegging for disse elevene.

Å utvide oppfølgingstjenestens ansvar til også å omfatte forebyggende tiltak er en ønsket endring i ansvarsoppgaver. For eksempel har Nordland fylkeskommune svært god erfaring med å utvide ansvarsområdet gjennom forebyggende team⁷ som består av skolehelsetjenesten, sosialpedagogisk rådgiver og oppfølgingstjenesten. Teamet samarbeider tett med kontaktlærer.

Arbeidet med karriereveiledning i fylkeskommunene er de senere årene styrket, blant annet gjennom overføring av midlene fra tilskuddsordningen til fylkeskommunene. Meld. St. 14 (2019-2020) Kompetansereformen – Lære hele livet, varsler en lovfesting av fylkeskommunenes ansvar for å tilby befolkningen karriereveiledning. Særlig sett i lys av vårt forslag overfor om at retten til rekvalifisering for voksne som har videregående opplæring fra før bare bør omfatte de tilbudene som fylkeskommunen mener vil dekke arbeidskraftsbehov i regionen, blir utvalgets forslag om at karriereveiledning skal være en del av søknadsprosessen for voksne viktig. Dette vil styrke den enkeltes mulighet for arbeid, og samtidig styrke fylkeskommunenes mulighet for å drive god samfunnsutvikling.

I inneværende periode (2018-2022) er antallet skoleeierrepresentanter i alle de faglige rådene utvidet fra 1 til 2. Utdanningsdirektoratet har uttrykt at denne utvidelsen er viktig for de faglige rådene. Dette gir en bedre mulighet for at skoleeiers perspektiv forsterkes i de faglige rådene. I tillegg bør fylkeskommunene involveres i saker med strukturendringer. Fylkeskommunenes forsterkede kompetansepolitisk rolle gir mulighet for en regional helhetstenkning som er viktig når nye tilbud skal opprettes eller det skal gjøres endringer i eksisterende tilbud. Vi er enig i at yrkesopplæringsnemnda kan gis innstillingsrett, men minner om at fylkeskommunene er demokratisk styrte organisasjoner. Det politiske ansvaret kan ikke forringes av en slik innstillingsrett.

Vi ønsker velkommen en opprettelse av et nasjonalt fagråd, Samarbeidsråd for studieforbereende (SRS), på linje med det veletablerte Samarbeidsråd for yrkesopplæring (SRY). Vi er også enig i at det bør også opprettes nasjonale fagråd for de studieforbereende utdanningsprogrammene på samme måte som de faglige rådene på yrkesfag. Mange av de foreslåtte endringene på de studieforbereende utdanningsprogrammene vil være naturlig å løfte inn i disse rådene.

Alle fylkeskommuner har allerede etablert flere nettverk med lokalt arbeidsliv og lokale kompetansemiljøer. Nettverkene er etablert på forskjellig nivå. På skolenivå har vi for eksempel samarbeid om yrkesfaglig fordypning (YFF) og intensjonsavtaler om læreplasser og praksisplasser med arbeidslivet. Yrkesopplæringsnemnda er et viktig forum i arbeidet med kvalitetsutvikling av fag- og yrkesopplæringen. Regionale samarbeidsfora, for eksempel gjennom kompetanseforum, er etablert i de fleste fylkeskommuner for å ivareta fylkeskommunenes utvidete kompetansepolitisk rolle.

---

⁷ <https://www.nfk.no/aktuelt/praktiske-lokale-tiltak-for-okt-gjennomforing-i-videregaende-opplaring-v-ronny-olsen.866835.aspx>

Vi er enig i at vi trenger mer forskning på de studieforberedende utdanningsprogrammene på videregående nivå for å belyse hva som skal til for å lykkes i høyere utdanning. På dette feltet mangler vi forskning både i Norge og i Europa. Vi er kjent med at OECD ønsker å initiere mer forskning på dette. KS er enig i at det bør etableres en forsknings-, utdannings- og innovasjonsstrategi rettet mot videregående opplæring.

VI slutter oss til utvalgets vurdering av behovet for å forbedre styringsinformasjonen når det gjelder gjennomføring, progresjon og voksnes deltakelse i videregående opplæring.

En reform vil innebære at målinger og målepunkter må gjennomgås og presiseres. Liedutvalget viste i sitt kunnskapsgrunnlag⁸ at hvis vi flytter målepunktet på gjennomføring fra 5 til 7 år, øker gjennomføringen med hele 8 %. Etter 10 år øker gjennomføringen med 12 %. Det er ikke et mål i seg selv at elevene skal bruke lang tid på gjennomføring, men disse store forskjellene gir et grunnlag for å se på hvordan gjennomføring måles.

Kapittel 10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget foreslår mange og store endringer i videregående opplæring. Det er gjort gode anslag på kostnadene. Men det også er stor usikkerhet ved kostnadsanslagene. Reformen må fullfinansieres fra statens side, og en reform forutsetter også tilstrekkelig tilgang til faglærere og andre ressurser. Hvis det vurderes en gradvis gjennomføring av reformen i den retningen som utvalget foreslår, bør en rett til å fullføre videregående opplæring for unge prioriteres før nye rettigheter for voksne.

Utvalget legger opp til øremerking i en lang periode, først i en oppbygingsperiode, og så en periode på 5-10 år etter at reformen er satt i verk. Det kan være behov for en ordning med øremerkede tilskudd i en overgangsperiode, da det er store endringer som foreslås i fylkeskommunenes ansvar for videregående opplæring, og det vil være behov for en gradvis gjennomføring av reformen. Fylkeskommunenes gjennomføring av reformen bør følges systematisk fra den iverksettes, og etter vår mening bør en vurdere om budsjettmidlene kan innlemmes i rammetilskuddet raskere, for eksempel etter fem år. Vi vil tro at etter 3-4 år har man et grunnlag for å analysere ressursbruken i fylkeskommunene med sikte på å kunne gjøre endringer i kostnadsnøkkelen for videregående opplæring.

Når endringer i kostnadsnøkkelen skal vurderes, bør man drøfte hvordan endringene i utdanningssystemet som etter hvert vedtas vil påvirke aldersfordelingen blant elevene og lærlingene. Utvalget antar at flertallet av elever i videregående skole fortsatt vil gjennomføre på tre år (der hvor tre år er normert tid), men endringene som foreslås legger opp til at det skal gis rom for ulik gjennomføringstakt og ulik samlet tidsbruk.

Det foreslås rett til å fullføre med studie- eller yrkeskompetanse, og det skal sikres at den enkelte underveis i utdanningen er kvalifisert for å gå videre til neste trinn. Det skal også sikres at den enkelte har godt nok grunnlag (er kvalifisert) til å starte på videregående opplæring. Dette kan kanskje bety at det vil bli noe økt ressursbruk på det årskullet som avslutter grunnskolen, som i hovedsak er de som fyller 16 år i kalenderåret. Innføring av rett til å fullføre innebærer også en rett til ny opplæring i fag som man ikke består, og retten skal gjelde gjennom hele skoleløpet og etter avsluttet videregående opplæring. Aldersfordelingen på de som dette er aktuelt for antar vi kommer til å være mer spredt fra 17 år og oppover.

VI ber departementet vurdere om det bør anslås at det vil være en stigende grensekostnad for jo flere elever man holder innenfor videregående opplæring. Elever som strever utløser allerede økte ressurser,

---

⁸ NOU 2018:15 Kvalifisert, forberedt og motivert

men med en rett til å fullføre og bestå kan man anta at elever som er «langt fra» å gjennomføre vil kreve betydelig mer ressursinnsats enn gjennomsnittselevne.

En innføring av retten til fullføring og mer tilpasning til den enkelte elevs forutsetninger må antas å bidra til at aldersfordelingen i videregående blir noe mindre konsentrert om de tre årskullene 16-18 år enn i dag. Retten til fullføring vil kunne trekke aldersspennet noe oppover og gi en høyere andel elever over 18 år enn i dag.

Det legges opp til flere tiltak for å styrke oppfølgingen av lærlinger og søkere til læreplass. Fylkeskommunene skal blant annet tilby kvalifiseringstiltak for elever som ikke får tilbud om læreplass. Dette medfører at fylkeskommunene må bruke mer personalressurser rettet mot denne gruppen. Dette kan tilsa at en i arbeidet med inntektssystemet bør analysere i hvilken grad tiltakene overfor lærlinger gir endringer i alderssammensetningen eller andre kjennetegn som vil påvirke utgiftsforskjellene mellom fylkeskommunene. Det bør også gjøres en analyse av vektningen av det nåværende kriteriet for søkere til læreplass.

Det foreslås flere tiltak for å forbedre tilbudet til voksne. Det foreslås at fylkeskommunene skal få en tydeligere plikt til å gjennomføre realkompetansevurdering for voksne søkere. Det foreslås også obligatoriske kvalifiserende opplæring i norsk, engelsk og matematikk for voksne, i likhet med unge søkere. Forslagene tilsier at ressursbruken overfor voksne søkere vil øke. En bør derfor analysere hvorvidt endringer i alderssammensetningen eller andre kjennetegn ved denne målgruppen påvirker utgiftsforskjellene mellom fylkeskommunene.

I utgangspunktet ser det ut til at beregningene av kostnader er gjort på en solid måte. Spesielt er det bra at man har skilt mellom direkte kostnader for det enkelte tiltaket og de samfunnsøkonomiske gevinstene under hvert punkt.

1. Økonomiske konsekvenser av utvidet rett og økt gjennomføring.

Kort oppsummert omfatter dette innføringsfag og rett til ny opplæring underveis, utvidet alternativ vg3 i skole, kvalifiseringstiltak for læreplass og støtte underveis i læretiden.

For denne kategorien tiltak er det anslått at merkostnadene gradvis vil øke over en periode på fem år, fra 715 mill. kr (i 2019-kr) første år til 975 mill. kr femte år, og at kostnadsnivået deretter antas å stabilisere seg. Det meste av merkostnadene er knyttet til innføringsfagene.

Innføringsfag

Beregningene av kostnader er basert på at gjennomsnittskostnaden for en yrkesfagelev er kr. 173 163 og for studieforbereidende utdanningsprogram kr. 141 203. Det ser ut som om dette er 2018-kostnad justert med 3 pst. Utvalget benytter gjennomsnittskostnaden på de studieforbereidende utdanningsprogrammene for å beregne kostnaden for innføringsfagene. I tillegg har de tatt høyde for at målgruppen krever noe mer ressursinnsats eller høyere lærertetthet enn det ordinære videregående tilbudet. Utvalget skisserer et noe høyere nivå på kostnadene ut over dette.

Det kan være hensiktsmessig å undersøke om man tenker å justere dette nivået slik at man tar utgangspunkt i de reelle kostnadene nærmest mulig innføringstidspunktet. Konsekvensen av å ikke gjøre en justering vil være at reformen i praksis vil være underfinansiert.

I tillegg nevnes det også et behov for tilbud på *alternative opplæringsarenaer* som ikke er beregnet. Dette må følges opp i en innføringsfase.

Utvidet alternativ Vg3 i skole

Også her har man tatt utgangspunkt i prisjusterte 2018-kostnader i utredningen. Dette summeres

til kr. 140 mill. En rammeoverføring må justeres i tråd med lønns- og prisvekst slik at de harmonerer med den reelle kostnadsutviklingen.

2. Økonomiske konsekvenser av andre forslag

Andre forslag til endringer omfatter innføring av rett for de som har brukt opp ungdoms- eller voksenretten uten å bestå, forslag knyttet til omvalg, innføring av rett til rekvalifisering via fag- og svennebrev og utvidelse av oppfølgingstjenestens ansvar. Kostnadene vil samlet kunne utgjøre opp mot 700 mill. kr årlig ifølge utvalgets beregninger. Om lag 260 mill. kr av dette antas å falle bort etter fem år, når de kullene som har brukt opp ungdoms- eller voksenretten også antas å ha utnyttet mulighetene til ny opplæring.

3. Administrative konsekvenser

Utvalgets forslag innebærer økt administrativ ressursbruk i fylkeskommunene. Utvalget foreslår mange endringer i videregående opplæring hvor det er vanskelig pr i dag å anslå hvor mange personer som vil omfattes av endringene og hvor mange i målgruppene som faktisk vil ønske å benytte seg av de nye mulighetene. Det er derfor også stor usikkerhet ved kostnadsanslagene, men det er gjort gode anslag ut fra forutsetningene. Innføringen av rett til fullføring antas å ha størst konsekvenser for de yrkesfaglige studieprogrammene, herunder lærlingene. Vi støtter den vurderingen.

Deler av reformen berører muligens grupper av elever som i dag er NAVs ansvarsområde. Vi ber om at det utredes hvordan det kan sikres en bedre og mer forutsigbar finansiering av opplæringstiltak på videregående nivå for voksne på arbeidsmarkedstiltak, gjennom en overføring av midler fra NAVs tiltaksramme til fylkeskommunene.

De økonomiske og administrative konsekvensene av utvalgets forslag må utredes nærmere i en kostnadsberegningssak som ledd i konsultasjonsordningen.

Lasse Hansen
Administrerende direktør

Helge Eide
Områdedirektør interessepolitikk

Kopi: